

Dagligvarehandelens Miljøforum

Innspill fra Dagligvareleverandørenes forening - DLF og Dagligvarehandelens Miljøforum AS til referansegruppe for sirkulær økonomi 12.08.2024

Spørsmål til referansegruppen:

1. Hva er den største utfordringen for at din sektor skal bli mer sirkulær: a. Manglende teknologier? b. Manglende eller ineffektive reguleringer? c. Manglende kunnskap eller bevissthet? d. Mangelfulle avgifter eller subsidier? e. Manglende markeder? f. Annet?
2. Hvor er det behov for endringer i dagens virkemiddelbruk for å bli mer sirkulære?
3. Hvilke nye virkemidler vil kunne bidra til at din sektor blir mer sirkulær? Nevn inntil tre virkemidler.

Hovedinnspill: (momenter til innlegg 2 min)

Dagligvarehandelens Miljøforum AS, (DMF), er eiet av de tre største aktørene i dagligvarehandelen. DMFs formål er å løse dagens og kommende miljø- og klimautfordringer innen dagligvarehandelen, med fokus på økt ressursutnyttelse gjennom bl.a økt sirkularitet av emballasje og rasjonelle løsninger for transport og lastbærere og redusert matsvinn. Vi jobber videre med utforming av standarder som sikrer samspill med leverandørene innen logistikk, datakvalitet, datautveksling og varetrygghet. Gjennom felles database på masterdata (Trade Solution) har bransjen et fundament for å ta gode faktabaserte og fremtidsrettede beslutninger.

DLF er en interesseorganisasjon for uavhengige merkevareleverandører i dagligvare- og serveringsmarkedet. Vi arbeider for et bærekraftig marked med sunn og rettferdig konkurranse til beste for forbrukeren.

Foreningens nærmere 100 medlemsbedrifter står for omlag 95 % av omsetningen av merkevarer i norske dagligvarebutikker, kiosker, bensinstasjoner, restauranter og annen storhusholdning.

Dagligvarebransjen representerer ca. 60% av emballasjen det betales vederlag for. Bransjen arbeider kontinuerlig med utvikling av nye og bærekraftige emballaseløsninger. Disse løsningene skal ta hensyn til produktholdbarhet, bakteriologisk- og logistisk informasjon, beskyttelse av produkter, samt sikre at myndighetskrav om lovpålagt informasjon trykkes på forbrukerenhet ivaretas.

Våre organisasjoner var noen av initiativtagerne ved innføringen av bransjeavtalene og etablering av materialselskapene på midten av nittitallet. Aktørene i dagligvarebransjen er sitt samfunnsansvar bevisst, og har så langt hatt tilnærmet 100% oppslutning om returordningene for brukt emballasje.

Matavfall og brukt plastemballasje representerer for DMF og DLF de viktigste områder der det er behov for å forbedre sirkulære verdikjeder.

Fundamentet innenfor gjenvinning og sortering av avfall er lønnsomme markeder for avsetning. Virkemiddelbruken må rettes inn mot dette. Alle returfraksjoner, bortsett fra PET, har i dag negativ verdi og returstrømmen må smøres økonomisk av vederlagsinnbetalinger fra medlemmene i returordningene. Det er ikke mulig å løse de utfordringer vi som samfunn står overfor uten at det skapes verdikjeder som henger sammen i alle ledd.

«Manglende/utfordrende samarbeid i verdikjedene» er derfor en sjettede utfordringen for at vår sektor skal bli mer sirkulær.

Dagens virkemiddelapparat fungerer ikke optimalt. Eksempelvis må grovsorteringsteknologi innføres i kommunal sektor slik at materialfraksjonen sorteres ut og sendes til gjenvinning. I dag brennes dessverre mye brukt emballasje i kommunale forbrenningsovner som kunne vært utnyttet bedre. Dette skyldes i stor grad manglende kommunale investeringer mangel på kommunal investeringsvilje (og kanskje evne) til innføring av grovsorteringsteknologi.

Matavfall:

Innen dagligvare er det mange forbedringsmuligheter på ulike avfallstyper. Matavfall skiller seg ut ved å være stort og ha for dårlig ressursutnyttelse. Handelen har mange ganger forsøkt å fremme utnyttelse som dyrefôr, framfor biogassproduksjon, men markedene er begrenset/logistikken utfordrende etc. Det må lages gode industrielle løsninger for produksjon av dyrefôr, enten direkte eller indirekte, for å sikre vesentlig bedre utnyttelse av verdifulle ressurser.

Plast:

Norge må øke innsamlingen av brukt plastemballasje med rundt 40.000 tonn årlig for å nå målene om 50 % gjenvunnet plastemballasje innen 2025 og 55 % innen 2030.

Verdikjeden for retur av brukt emballasje er fragmentert i et samspill mellom godkjente returselskaper og norske kommuner. Kommunene har en forskriftsfestet rolle og enerett i innsamlingen fra private husholdninger. En stor andel av det komplekst gjenvinnbare plastmaterialet oppstår i husholdningene og det er her man må grave dypere - særlig i restavfallet.

Næringslivet (Plastretur AS og Tomra) har gjennom en kostbar etablering av et teknologisk avansert finsorteringsanlegg av nasjonal skala (100.000 tonn årlig kapasitet), lagt til rette for at de nasjonale målene kan nås. Norske kommuner er pt. i stand til å sortere ut og tilgjengelig gjøre maks 40 % av forbrukeremballasjen målt i tonn satt på markedet. Resten brennes.

Det er nødvendig at kommunene sorterer ut minst 80 % for at returordningene skal nå 2030-målene. 2025 målet er uopnåelig, fordi tilstrekkelig «råstoff» ikke er tilgjengelig. For å oppnå dette må det skje et teknologiskifte i form etablering av grovsorteringsanlegg regionalt, der flere kommuner/ IKS samarbeider om å etablere grovsorteringsanlegg i tråd med rapport fra Handelens Miljøfond (2023). Miljømyndighet, KS og returordningene bør komme sammen for å designe en optimal «industriell» sorteringsstruktur som grunnlag for å oppnå miljømål og sirkularitet.

For øvrige materialfraksjoner oppfylles fremtidige EU mål delvis eller helt i dag. Så det er plast som bekymrer.

1. Hva er den største utfordringen for at din sektor skal bli mer sirkulær:

- a. Manglende teknologier?*
- b. Manglende eller ineffektive reguleringer?*
- c. Manglende kunnskap eller bevissthet?*
- d. Mangelfulle avgifter eller subsidier?*
- e. Manglende markeder?*
- f. Annet?*

Svar:

Generelt:

Den nye emballasjeforordningen stiller krav til innblanding av resirkulerte materialer, det gjør også direktivet om produkter i engangsplast. Matbransjen står for nesten 60 % av kjent norsk emballasjemengde, Bransjen har i dag ikke mulighet til å benytte resirkulert materiale i matkontakt (Matkontaktforskriften) ut over at resirkulert PET er godkjent. Dette reduserer mulighetsrommet for å redusere bruken av jomfruelig plast inntil endringer i lovverk og/eller teknologi er på plass.

Til dels umodne internasjonale markeder med lav mobilitet samt lav tilgang på resirkulerte råvarer av riktig kvalitet utgjør en barriere for å øke innblandingen av gjenvunnet materiale. Teknologien vil bidra til at resirk-plast vil tilfredsstillere krav til matkontakt - da er det viktig at regelverket oppdateres, slik at regelverket ikke blir en show-stopper for bruk av resirk.

a. Teknologi:

I dag er mye av teknologien (sorteringsteknologien) eksisterende, men er utfordrende å implementere på grunn av manglende støtteordninger i det offentlige virkemiddelapparatet. Et fruktbart samarbeid mellom næringsliv og kommuner som resulterer i mer gjenvinning og bedre klima og miljø blir dermed ikke muliggjort. Et annet eksempel er innretningen på offentlige anlegg som Ivar, som ikke har lov til døgnkontinuerlig drift.

Forslag: Flere grovsorteringsanlegg, plast.

Norge må øke innsamlingen av brukt plastemballasje med rundt 40.000 tonn årlig for å nå målene om 50 % gjenvunnet plastemballasje innen 2025 og 55 % innen 2030. Verdikjeden for retur av brukt emballasje er fragmentert i et samspill mellom godkjente returselskaper og norske kommuner. Kommunene har en forskriftsfestet rolle og enerett i innsamlingen fra private husholdninger. En stor andel av det komplekst gjenvinnbare plastmaterialet oppstår i husholdningene og det er her man må grave dypere - særlig i restavfallet.

Næringslivet (Plastretur AS og Tomra) har gjennom en kostbar etablering av et teknologisk avansert finsorteringsanlegg av nasjonal skala (100.000 tonn årlig kapasitet) lagt til rette for at de nasjonale målene kan nås. Norske kommuner er pt i stand til å sortere ut og tilgjengelig gjøre maks 40 % av forbruker emballasjen målt i tonn av satt på markedet. Resten brennes.

Det er nødvendig at kommunene sorterer ut minst 80 % for at returordningene skal nå 2030 målene. 2025 målet er uopnåelig, fordi tilstrekkelig «råstoff» ikke er tilgjengelig. For å oppnå dette må det skje et teknologiskifte i form etablering av grovsorteringsanlegg regionalt der flere kommuner/ IKS samarbeider om å etablere grovsorteringsanlegg i tråd med rapport fra Handelens Miljøfond (2023). Miljømyndighet, KS og returordningene bør komme sammen for å designe en optimal «industriell» sorteringsstruktur som grunnlag for oppnåelse av miljømål og sirkularitet.

For øvrige materialfraksjoner oppfylles fremtidige EU mål delvis eller helt. Det er plast som bekymrer, men et er også mulig å få ut mer av andre fraksjoner i kommunal restsøppel.

Opprettholde Norges panteordning:

EUs emballasjeforordning er nødvendig. Den stiller krav til andel drikkevareemballasje som skal være gjenbruk-/ombrukbar og del av et ombrukssystem ved salg til forbrukere. Den norske panteordningen bygger på resirkulering og ikke ombruk og gir en bedre måloppnåelse av PPWRs underliggende klima- og miljøhensyn (Norsus Rapport 2023: [Life cycle assessment of the current recycling system and an alternative reuse system for bottles in Norway - Norsus](#)).

Konsekvensene av innføring av EUs emballasjeforordning i Norge kan, når det gjelder drikkevareemballasje være at den norske panteordningen med unike miljøresultater, basert på ledende teknologi må avvikles i dagens form og med høyere utslipp som

resultat. Her bør Norge sørge for å finne en løsning der den norske panteordningen bevares i sin helhet, uten ombrukskrav, av hensyn til miljø og klima.

b. Reguleringer:

Endrede rammebetingelser (EUs emballasjeforordning) vil kreve at norske myndigheter har nok kapasitet og prioriterer å følge opp – gjennom tilsyn og kontroll. Et av verktøyene som er varslet er et emballasjeregister.

Forslag: Emballasjeregister

Det må etableres et emballasjeregister. Det må bygges i dialog med bransjen, og solid nok til å kunne ha en funksjon, utover det å rapportere til EU. Etablering haster.

Blandet avfall i butikk: Forhåpentligvis vil dette forsvinne som utfordring når grovsorteringsteknologi er på plass: Fange opp alle avfall strømmer: deriblant fjerne unntaket for blandet avfall i butikk (ispapir, emballasje take away etc.)

Forslag: Gjennomføre Matsvinnutvalgets forslag

Matsvinnutvalgets tiltak for å redusere matsvinn støttes. Her bør blant annet dyrefôr løftes høyere opp i verdikjeden. Per i dag finnes ikke gode industrielle løsninger for utnyttelse av matavfall til dyrefôr.

Forslag: Tydeligere regulering av produsentansvaret i Norge:

Det er behov for en tydeligere regulering av produsentansvaret i Norge, for å tette smutthull, redusere gratispassasjerer og forebygge «race-to-the-bottom». Norske myndigheter har nå lagt utarbeidet en revidert forskrift som er på høring. Denne endringen er ventet å bidra til å redusere overnevnte risiko, men ingen garanti foreløpig.

2. Hvor er det behov for endringer i dagens virkemiddelbruk for å bli mer sirkulære?

Vårt inntrykk er at det norske virkemiddelapparatet ikke virker når det gjelder å støtte sirkulære løsninger. Innovasjon Norge og andre offentlige støtteordninger kan "kun – støtte" privat sektor, og det kan kun støtte umoden teknologi. I Sverige gis kommuner denne muligheten. Norske kommuner kan ikke være en del av det frie markedet og få finansiell støtte. Det offentlige virkemiddelapparatet kan kun gå inn i prosjekter med teknologisk / markedsmessig høy grad av nyhet og ekstrem risiko.

Vårt inntrykk er at det offentlige virkemiddelapparatet ikke forstår verdikjederisiko / oppbygging av nye systemer/verdikjeder.

Forslag. Innskjerpe målkravene / utsorteringskravene ovenfor kommunal sektor, og derav knytte incentiver til dette (gulrot og pisk).

I Sverige tolkes EU regler mer romslig enn Norge ift. støtte til sirkulære løsninger (dette er et kjent tema i Innovasjon Norge og derav departementet)

Forslag: I DFØs veiledning av offentlige virksomheters anskaffelser må sirkulær økonomi få større plass:

Bakgrunn:

Den nasjonale handlingsplanen for sirkulær økonomi understrekes betydningen av at offentlige innkjøpssystemer har stor påvirkningskraft og bør brukes aktivt for å fremme en sirkulær økonomi. I realiteten får sirkulær økonomi begrenset fokus i myndighetenes / DFØs veiledning av offentlige virksomheters anskaffelser, og ofte i skyggen av klima. Helt konkret er det mangelfull veiledning på at offentlige virksomheter må følge lovpålagte krav rundt produsentansvar – i sine anskaffelser: når en aktør setter mer enn 1000 kg emballasje på markedet så må den aktøren være medlem i en offentlig godkjent produsentansvarsordning som Grønt Punkt Norge. Miljømyndighetene foreslår nå å fjerne den nedre grensen, slik at samtlige som setter emballasje på markedet blir omfattet. Det kan gjøre det enda enklere å kommunisere dette i fremtiden.

Økomodulering kan på sikt gi insentiv for næringslivet for å strebe enda hardere mot å øke gjenvinnbarhet og insentivere økt bruk av resirkulert materiale. EU har imidlertid bedt medlemsland / EØS om å avvente innføring av dette inntil vi har på plass et felles rammeverk/regelverk. EU jobber på dette nå og et rammeverk er stipulert ferdigstilt rundt 2028-2029.

3. Hvilke nye virkemidler vil kunne bidra til at din sektor blir mer sirkulær? Nevn inntil tre virkemidler.

Forslag:

- Etablere solide offentlige systemer for tilsyn og kontroll for å forebygge smutthull, feilrapportering og gratispassasjerer i produsentansvarsordningene. Miljødirektoratet må få midler til å ivareta sin tilsynsfunksjon.
- Etablere et emballasje- og produktregister som bygger på solide tall og som sikrer konkurranse på like vilkår.
- Finansiell støtte til kommunal sektor for å ta ned kommunenes risiko ved etablering av mekanisk grovsortering. (Utvide Innovasjon Norges scope). Eventuelt/tillate OPS / likestille Privat Offentlig: Støtte til private initiativer for å etablere regionale avfall-sorteringsanlegg (som ROAF/IVAR). Støtte utredninger av spesialiserte anlegg, som fks matavfall-splitte-sorteringsanlegg (skille maten fra maten fra emballasjen).